

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

Кафедра економіки та соціальних дисциплін

СИЛАБУС

навчального курсу «Європейський вимір історії України»

спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»

форма навчання: денна

**Кредити та кількість годин: 3 кредити ECTS; години: 20 лекційних,
26 семінарських та 44 самостійна робота.**

Чернігів – 2021

Анотація курсу

«Європейський вимір історії України» є нормативною дисципліною для курсантів та студентів усіх спеціальностей системи вищої освіти. У Законі України «Про основи національної безпеки України» пріоритетами національних інтересів України визначено інтеграцію України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі, а також інтеграцію в євроатлантичний безпековий простір з метою набуття членства в Організації Північноатлантичного договору. Відтак, вона покликана допомогти майбутньому спеціалісту з вищою освітою знати і розуміти цивілізаційний, державно-політичний, соціально-економічний, духовний, етнокультурний поступ українського народу в контексті світових, загально цивілізаційних вимірів; загальнолюдські та цивілізаційні ціннісно-світоглядні засади, що вплинули на перебіг історичних процесів в українських землях; місце і роль української історії в загальноєвропейському історичному процесі; логіку й об'єктивні закономірності історичного процесу; формувати навички критичного мислення й наукового аналізу, оволодіти методологією і методи наукового дослідження, опанувати навички застосування міждисциплінарних підходів до вивчення історичних явищ та процесів; розвивати теоретичне і творче мислення та індивідуальні здібності студентів у вирішенні практичних завдань.

Сходження Української держави стало яскравим уособленням величезних трансформаційних зрушень у Європі і світі. Вийшовши з тривалого спільного радянського минулого, Україна, на відмінну від багатьох пострадянських держав, прагне будувати своє майбуття, сповідуючи європейські демократичні цінності.

Україна, стверджуючись у світовій спільноті, прагне поповнити собою коло саме демократичних держав. Географічне розташування нашої країни на європейському континенті доповнюється взятим політичним курсом офіційного Києва увійти до гурту держав об'єднаної Європи.

Мета курсу

Метою викладання курсу «Європейський вимір історії України» є вивчення складного процесу формування та розвитку українського народу від давнини до сьогодення в контексті розвитку європейської цивілізації; комплексний аналіз соціально-економічних, духовно-культурних і політичних трансформацій на українських теренах; з'ясування їх регіональної специфіки крізь призму історичного поступу Європи.

Організація навчання
Тематичний план

	Назви розділів і тем	Кількість годин				
		Усь ого	Л	сз	п з	ср
Розділ 1. Україно-європейські зв'язки в середньовічну та ранньомодерну добу						
1.	Тема 1. Теоретико-методологічні засади курсу. Історична пам'ять, історична політика, історичні міфи.	10	2	2		6
2.	Тема 2. Київська Русь в системі взаємовідносин середньовічних європейських держав.	12	2	4		6
3.	Тема 3. Еволюція європейської парадигми розвитку України в XIV-XIX ст.	18	6	6		6
Розділ 2. Україна і Європа у модерну добу						
4.	Тема 4. Творення модерних націй XIX- початок XX ст.: європейський і вітчизняний досвід.	8	2	2		4
5.	Тема 5. Україна в геополітичних комбінаціях європейських держав у першій половині XX ст.	8	2	2		4
6.	Тема 6. Україна в умовах біполярного світу: шлях до незалежності.	10	2	2		6
Розділ 3. Україна на шляху до євроінтеграції: виклики новітньої історії						
7.	Тема 7. Україна та Європа на початку XXI ст.: виклики і перспективи.	12	2	4		6
8.	Тема 8. Незалежна Україна у колі європейських держав і народів.	12	2	4		6
	Всього за семестр	90	20	26		44

Завдання до семінарських занять

Готуючись до семінарського заняття Ви маєте підготувати конспект питань, що містяться в плані відповідної теми. Наявність конспекту всіх (!) питань та ваша присутність на занятті є запорукою успішної роботи та отримання балів (їх кількість залежить від вашої активності та якості підготовки). Відсутність конспекту або неповний конспект, навіть за умови вашої присутності на семінарі, оцінюється в 0 балів.

Плани семінарських занять

Тема 1. Теоретико-методологічні засади курсу. Історична пам'ять, історична політика, історичні міфи (2 години).

План заняття:

1. Завдання курсу «Європейський вимір історії України».
2. Зміни територіального устрою та назв, якими позначали українців.
3. Етнографічні українські землі.
4. Історична пам'ять та механізми її збереження.
5. Історична ідентичність та її виміри.
6. Міфи в історії Європи і України (міф про походження якогось «обраного народу» – «арійський міф», «сарматський міф»).
7. Цивілізаційна приналежність України.

Тема 2. Київська Русь в системі взаємовідносин середньовічних європейських держав (4 години).

План заняття:

1. Хозарський каганат – найбільшою політичною силою Східної Європи VII–X ст.
2. Слов'янські племена в міжнародному житті регіону.
3. Вікінги на Дніпрі.
4. Торговельний шлях з Балтії до Середземномор'я та участь Русі-України в загальноєвропейській торгівельній мережі.
5. Проевропейська політика Ярослава Мудрого

6. Християнізація Європи. Хрещення Русі як цивілізаційний вибір.
7. Інкорпорація Київської держави в європейську духовну спільноту.
8. Монгольська навала та розкол Русі на Галицьку та Володимирську. Між Сходом і Заходом.
9. Економічні, політичні і культурні зв'язки ГВК з Європою.

Тема 3. Еволюція європейської парадигми розвитку України в XIV-XIX ст. (6 годин).

План заняття:

1. Інтеграція Галичини та Поділля до Польського королівства.
2. Інкорпорація українських земель до складу Литовського князівства.
3. 1429 р. міжнародний саміт у Луцьку – мета і наслідки.
4. Зміцнення королівської влади, уніфікація соціальних і культурних практик у Європі і на українських землях у XVI ст.
5. Соціально-політичні орієнтири руської еліти XV-XVI ст.
6. Костянтин Острозький – «некоронований король Русі».
7. Зростання ролі України у православному світі (Острозька Біблія).
8. Просування Московської держави на захід на початку XVI ст.
9. Люблінська унія 1569 р. та її стратегічні наслідки для України.
10. Україна – житниця Європи: включення у торгівлю у Балтійському регіоні.
11. Магдебурзьке право: українські варіації європейських традицій
12. Генезис козацтва у світлі теорії компаративних фронтів.
13. Революції XVI –XVIII ст. як чинник генезису модерного суспільства.

Тема 4. Творення модерних націй XIX ст. – початок XX ст.: європейський і вітчизняний досвід (2 години).

План заняття:

1. Оцінки лібералізації суспільного життя в Україні після першої російської революції.
2. Причини та характер Першої світової війни.

3. Українська революція 1917-1921 рр.: державницькі проекти й стратегії їх реалізації.
4. Роль і місце січових стрільців.
5. Польське питання на теренах західної України
6. Європейська національна свідомість галичан як потужний каталізатор національно-визвольних змагань українців.

Тема 5. Україна в геополітичних комбінаціях європейських держав у першій половині ХХ ст. (2 години).

План заняття:

1. Історичні долі українських регіонів: від територіальної суміжності до соборності в незалежній державі.
2. Націоідентичність жителів міста і села у ХІХ і початку ХХ ст.
- 3.«Українське питання» в міжнародних відносинах в роки Першої світової війни.
- 4.Зовнішня політика Центральної Ради та Гетьманату.
- 5.Зовнішня політика Директорії УНР та ЗУНР.
- 6.Становлення зовнішньої політики уряду УССР в 1920-х роках.
7. Уроки Другої світової війни та її геополітичні наслідки.

Тема 6. Україна в умовах біполярного світу: шлях до незалежності (2 години).

План заняття:

- 1.Повоєнна карта світу і утворення військово-політичних блоків.
- 2.Перші повоєнні інтеграційні об'єднання Європи.
- 3.Протестні рухи 1950-х – 1960-х років у Європі та їх наслідки для українського суспільства.
4. Завершення «холодної війни» і руйнація біполярної моделі світу.
5. Міжнародне визнання України та процес врегулювання кордонів.

Тема 7. Європа на початку XXI ст.: виклики і перспективи (4 години).

План заняття:

1. Досягнення та виклики європейської інтеграції.
2. Регіональна інтеграція в Європейському Союзі: сучасні виміри і перспективи.
3. Стратегічні засади входження України до європейського простору.
4. Підтримка Німеччиною євроінтеграційних прагнень України.
5. Економічні виміри євроінтеграції України.
6. Спільна зовнішня і безпекова політика Європейського Союзу та можливості України.
7. Європейська система забезпечення якості вищої освіти та механізми її імплементації в Україні.
8. Євроінтеграційні перспективи України у світлі реформування Євросоюзу.
9. Трансформація влади в Україні в контексті європейських стандартів.
10. «Східне партнерство» і можливості.

Тема 8. Незалежна Україна у колі європейських держав і народів (4 години).

План заняття:

1. Українсько-німецькі відносини в контексті глобальних зрушень на континент.
2. Україна – Франція: спектр взаємодії.
3. Українсько-британські відносини в період історичних змін.
4. Україна і країни Балтії: розвиток партнерства.
9. Україна та Рада Європи.
10. Участь України в діяльності ОЧЕС.
11. Участь України в діяльності ЮНЕСКО.
12. Зовнішня торгівля між Україною та ЄС.
13. Співпраця у сфері надання фінансових послуг між Україною та ЄС.

14. Участь України в реалізації Європейської енергетичної хартії.
15. Спільні проекти України та ЄС щодо захисту довкілля.
16. Науково-технічна співпраця Україна – ЄС.
17. Релігійне відродження початку ХХІ століття та загроза глобальних релігійних протистоянь.
18. Українська культура між Сходом та Заходом.
19. Тенденції розвитку культури в ХХІ столітті.
20. Інтернет та сучасний світ.

Завдання для самостійної роботи

Ряд питань навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Для виконання завдань самостійної роботи вам необхідно зробити конспект нижче зазначених питань.

Тема 1.

1. Оберіть, з якими історичними міфами про історію України Ви зустрічались найчастіше, зокрема, імперський міф про Україну як споконвічну частину євразійської цивілізації, серцем якої є Москва.

2. Прочитайте статтю «Кубань – це Україна: Київ повертає країні національну пам'ять» <https://www.radiosvoboda.org/a/29711978.html> і висловіть власну думку.

3. Поміркуйте, прочитавши текст, чому важливою роль в історії нації відіграє її ідентичність: «За переписом 1926 року, у Росії мешкало 6 мільйонів українців, а за переписом 1939 року – їх залишилося 2 мільйони. Що це означає? 4 мільйони українців ми втратили одночасно, коли на початку 1930-х років були видані на Кубані і Ставропіллі російські паспорти. І тому, будучи українцями за походженням, вони вже в третьому поколінні живуть як росіяни. Вони себе ідентифікують з росіянами, тому що у їхніх дідів в паспорті національність російська».

4. Poznajomtes' z dejakimi ukraïnskimi i storichnimi mifami i pomirkuïte, komu voni potrebni: «Moskva – tretij Rim», Ukraïna yak «molodsha sestra» Rosii, «dobrovilne voz'ednannja Ukraïni z Rosieju» i t.d..

5. Jaku rol' v i storii Ukraïni vidigravali povsjakdenni i storichni mifi, yakii e svoeridnim opredmetnennjam kolektivnih fobii ta perezhivannj – (образи voroga/чужого, «сильного», «мудрого», «доброго» провідника нації чи керманича країни, патерналістської «держави-батька»)?

6. Jakco poglynuti na i storiju Evrope jak na i storiju imperii: Portugalii, Ispanii, Nimecchini, Francii, Polsci, to yak vbachetsja i storia Ukraïni?

7. Zgidno z dumkoju amerikanskogo sociologa i politologa Samuela Gantingtona, u sviti i snue dev'jat' civilizacij: Zahidna, Latinoamerikanska, Afrikanська, Islamська, Sinська, Indusьka, Pravoslavna, Buddistsьka ta Japonська. Miž cimi civilizacijami znahodjatsja tak zvanii «linii rozlomiv» – kordoni ta meži civilizacij, yakii v zv'язku z osoblivostjami svogo geograficnogo roztašuvannja, a takozh i storichnogo, ekonomičnogo ta socialno-politичnogo rozvitku, znahodjatsja v sferah interesiv konkurujucih civilizacij, abo perehodjats' pid sferi vplivu to odniei, to inšoi. Same na takih «linijah rozlomu» možlivij novij globalnij konflikt, vvažae avtor. I same na takij «linii rozlomu» znahoditsja Ukraïna.

8. Jakou e periodizacija i storii Ukraïni vidpovidno do velikih epoch evropejsьkoï i storii?

9. Prokoментуйте jak teritorialni zmi ni ustroju vplivav na zmi ni nazv, yakimi poznačali ukraïnciv. U kožnu z cih i storichnih epoch zmi nuvavsja teritorialnij ustrij ukraïnskikh zemelj, otže, i xni nazvi bu li riznimi. U pol'sьko-litovskij deržavі bilorusьko-ukraïnskі zemli nazivali «Rusьkoju zemleju», a i xnih žiteliv – «rusinami». Pi sля Ljublinsьkoï unii na rivni zi slovom «Rusь» uживають слово «Ukraïna». U XIX stolitti vsix meškanців pidrosijsьkikh zemelj Ukraïni nazivali «malorosami». U modernonacjonalnomu dusi slovo «Ukraïna» vживається від середини XIX stolittja.

Термін «Русь» може використовуватися щодо середньовічної доби. Термін «русини» придатний до раннього Нового часу, а термін «українці» адекватний до біформування нації. Що нам дає розуміння походження цих назв?

10. У чому сутність міфу про те, що українці є нащадками трипільців?

11. Які найдавніші народи залізної доби перебували на території України та що про них розповідають писемні згадки?

12. Якими були греко-римські впливи на територію України і як міжцивілізаційні взаємини було продовжено у зв'язках Київської Русі та Візантії?

Тема 2-3.

1. Поміркуйте – Хрещення Русі було цивілізаційним вибором еліти чи політичною стратегією?

2. Чому Україну –Русь порівнюють з імперією Карла Великого?

3. Скласти таблицю «Участь українців у європейських соціально-економічних та політичних процесах у XII- XIX ст.».

4. Знайти і зафіксувати приклади 10 українців, які вплинули на хід європейської історії у XIV-XIX ст. Обґрунтуйте свій вибір.

5. Знайти приклади 10 європейців, які вплинули на історію України у XIV-XIX ст.

6. Які позитивні і негативні процеси висвітлені у фільмі Бортко «Тарас Бульба»?

7. У яких зовнішніх військових кампаніях були задіяні українські козаки?

8. Назвіть приклади козацького бароко в Україні.

9. Як змінювалася роль греко-католицької церкви в історії України?

Тема 4.

1. Прокоментуйте думку Я. Грицака: «Оскільки вісь «село-місто» перетворилася на одну з головних у модерному світі, то в Україні, за словами

історика Ореста Субтельного, виникло драматичне протиставлення: усе українське було не модерне – і все модерне було неукраїнське. В очах мешканців міст українські селяни були відсталими, хитруватими – чи, навпаки, тупими «салоїдами». Особливо потужний цей стереотип у сучасній російській культурі».

Тема 5.

1. У яких європейських країнах знайшла прихисток українська політична еміграція в першій половині ХХ ст.?

2. Якими були особливості перебування українських земель (Галичини) у складі Польщі і як це впливає на сучасні відносини?

3. Якими були особливості перебування українських земель (Буковини) у складі Румунії і як це впливає на сучасні відносини?

4. Якими були особливості перебування українських земель (Закарпаття) у складі Чехословаччини і як це впливає на сучасні відносини?

5. За словами з відомої сорбонської (1882) лекції французького історика Ернеста Ренана «Що таке нація?», є «згода і бажання жити спільним життям». Чи була така згода у українців у ХІХ і ХХ ст.

6. Обговорення уривку з книги Я.Грицака: «Українська історія сповнена прикладів, які заперечують виключно етнічний характер української нації. Під тиском зовнішніх обставин багато які українці переглядали і змінювали свою національну ідентичність. Переказ свідчить, що від козака Шука, який прийшов у Галичину із Запорозжя десь на початку ХVІІІ ст. (правдоподібно, після Полтавської битви), виводилося зразу три роди: московських Шухових, польських Шухевських й українських Шухевичів. Вибір прізвища й національності залежав від того, в якому місці і на якому поприщі його потомки вирішили зробити собі кар'єру: Шуховими стали ті, які переїхали до Москви, Шухевськими – що перебралися на канцелярську службу до Львова, а основоположник української гілки – Шухевичів – обрав сан греко-католицького священника і залишився жити у

провінційному галицькому містечку. Прямими його наступниками по батьківській лінії були відомий український етнограф і галицький діяч Володимир Шухевич, головнокомандувач Української повстанської армії Роман Шухевич та колишній підрадянський дисидент Юрій Шухевич. Інший приклад походить із Наддніпрянської України: із полтавського козацько-старшинського роду вийшли як відомі українські історики та громадсько-політичні діячі, батько Яків та син Олександр Шульгини, так і відомі російські монархісти й україножери, батько Віталій та син Василій Шульгини.

Для багатьох видатних діячів української історії – Миколи Костомарова, Пантелеймона Куліша, Михайла Драгоманова, Михайла Грушевського, Івана Франка, митрополита Андрея Шептицького, В'ячеслава Липинського, Дмитра Донцова та ін. – їхня «українськість» була лише частково вродженою, а частково – результатом свідомого вибору, зробленого в молодому віці.

З другого боку, українцями «з вибору» стали багато хто з людей, що взагалі мали неукраїнське походження. Справі українського національного відродження у ХІХ ст. дуже прислужилися Ніколай Цертелєв (Церетелі) – грузинський князь, який народився у Санкт-Петербурзі і прожив більшість свого життя в Україні, та позашлюбний син угорського революціонера і польської шляхтянки Володимир Антонович. Російська емігрантська газета «Новое русское слово» у 1959 році висловила своє здивування з приводу того, що «найбільш непримиренними борцями за волю України були неукраїнці: Пилип Орлик – чех, Петро Могила – молдаванин, граф Капніст – грек, Коллард – бельгієць».

7. У травні 1918 року департамент політичної розвідки британського міністерства зовнішніх справ надіслав військовому міністерству меморандум про стан справ в Україні, анонімний автор якого – особа, добре ознайомена з українськими умовами, – писав: «Коли спитати простого селянина в Україні

про його національність, він відповість, що він є православним; коли ж заставити його сказати, чи він є великоросом, поляком чи українцем, він відповість, що він селянин; якщо ж наполягати на тому, якою мовою він розмовляє, то він скаже, що розмовляє «тутейшою мовою». Можна, звичайно, дістати від нього відповідь, що він «руський», але ця заява навряд чи визначає питання про його відношення до українства; він просто не думає про свою національність у тих поняттях, що інтелігенція» (Грицак Я.).

Тема 7-8.

1. Прокоментуйте думку : «Після Євромайдану в нас було відчуття, що Україна – це авангард Європи. Що в нас відбуваються якісь процеси, котрі випереджають європейські» (Ю.Андрухович).

2. Поміркуйте над роздумами відомого американського соціолога і політолога, У залежності від того, на чому ми будемо акцентуватися – спільне чи відмінне, – залежить наша подальша доля (Ханінгтон С.).

3. Як Ви розумієте вислів «Що робити після імперії?» - це єдиний сюжет у європейській історії, який має значення (Т.Снайдер).

4. В чому полягає сутність та передумови європейської інтеграції?

5. Що є базовою основою європейської інтеграції?

6. Який характер, етапи та принципи євроінтеграції?

7. Яка мета євроінтеграції?

8. В чому полягає сутність європейських цінностей?

9. Які позитиви вступу України до Європейського Союзу?

10. Охарактеризуйте основні міфи щодо європейської інтеграції.

11. Поясніть, що означає вислів «перемога європейських цінностей в українському соціумі».

12. Прокоментуйте думку: «Як у цих тенденціях Ви бачите стосунки Європи та України? Я скажу так: ці стосунки були й залишаються в любовному трикутнику. Може, не в любовному – але в трикутнику: Росія, Європа, Україна. Ми, українці, закохані в Європу, Європа закохана в Росію, а

Росія ненавидить і нас, і Європу, але з нами поводитья в один спосіб, а з Європою в інший».

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання виконуються у вигляді рукописного есе обсягом до 5 сторінок за темою, яка обирається з нижченаведеного переліку або індивідуальною темою погодженою з викладачем.

Тематика есе:

1. Нас знають у Європі!?
2. Видатні європейці, що вплинули на історію України.
3. Видатні жінки в історії України і Європи.
4. Україна-Європа – спільна пам'ять.
5. Витоки давніх зв'язків України з Європою.
6. Україна і цивілізаційна періодизація Європи.
7. Наша державна історія.
8. Цивілізаційна приналежність України.
9. Україна – житниця Європи?!
10. Чумаки – перші бізнесмени Східної Європи.
11. Чи була реформація на Україні?
12. Вплив зв'язків з Європою на менталітет українців.
13. Європейська освіта і культура в Україні у XVII-XVIII ст.
14. Києво-Могилянська академія – перший вищий навчальний заклад Східної Європи.
15. Козацьке бароко в моєму місті.
16. Державний меркантилізм і його відгомін в Україні початку XIX ст.
17. Українці і євреї – спільна історія.
18. Чому українці емігрували?
19. Українські меценати – наш скарб.
20. Голокост як вияв кризи гуманізму: регіональна специфіка.

21. Болюча братерство або україно-польські відносини в історії.

22. Європейські держави – «рятівники українців» під час Голодоморів.

Порядок оцінювання

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою
відображеною в Таблиці 1

Назва теми	Усього балів	Форма заняття		
		Лекції (ведення конспекту)	Семінари (конспектування, питань, виступ, доповнення)	Практичні заняття
Тема 1. Теоретико-методологічні засади курсу. Історична пам'ять, історична політика, історичні міфи.	6	1	5	-
Тема 2. Київська Русь в системі взаємовідносин середньовічних європейських держав.	7	1	6	-
Тема 3. Еволюція європейської парадигми розвитку України в XIV-XIX ст.	12	3	9	-
Тема 4. Творення модерних націй XIX- початок XX ст.: європейський і вітчизняний досвід.	6	1	5	-
Тема 5. Україна в геополітичних комбінаціях європейських держав у першій половині XX ст.	6	1	5	-
Тема 6. Україна в умовах біполярного світу: шлях до незалежності.	6	1	5	-
Тема 7. Україна та Європа на початку XXI ст.: виклики і перспективи.	6	1	5	-
Тема 8. Незалежна Україна у колі європейських держав і народів.	6	1	5	-
Разом	55	10	45	
Ессе			5	
Іспит			40	
Усього			100	

За ведення конспекту лекцій нараховується 1 бал за кожен тему, що повністю відображена у вашому конспекті. Таким чином, за роботу на лекціях ви можете отримати до 10 балів. Пропущені лекції слід відпрацювати переписавши конспект та продемонструвавши його викладачу, при цьому слід бути готовим відповісти на його питання за змістом лекції.

Робота на семінарах оцінюється за наступними критеріями:

- ваша присутність та повний конспект семінарських питань забезпечують вам 1 бал;
- для того аби отримати ще один бал слід брати участь в опрацюванні семінарських питань (доповнення, відповідь на питання викладача, висловлення своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань);
- виступ із доповіддю на питання за планом семінарського завдання може принести вам ще один бал за умови, що відповідь буде змістовною та відповідати плановому питанню;
- якщо, при виступі, ви проявите ґрунтовну підготовку, висловите власну точку зору щодо висвітлюваної проблеми й підкріпите її аргументацією, правильно відповісте на уточнюючі питання викладача то можете отримати ще 1 бал.

Таким чином ваша участь в роботі семінару може принести вам від 3 до 5 балів за одне заняття в залежності від семінарського заняття. Пропущений семінар відпрацьовується написанням конспекту всіх питань з плану заняття та відповідями на питання викладача за змістом семінару під час відпрацювання.

Кожен курсант (студент, слухач) має до кінця жовтня написати та надати викладачу есе на тематику з запропонованого переліку або за власною темою узгодженою з викладачем. Успішне виконання цього завдання оцінюється в 5 балів.

Підсумковий контроль з дисципліни відбувається у вигляді усного іспиту на якому ви можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості ваших відповідей. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в Таблиці 2.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	добре
64-74	D	задовільно
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання до іспиту

1. Зміни територіального устрою та назв, якими позначали українців.
2. Етнографічні українські землі.
3. Історична пам'ять та механізми її збереження (як потрібно зберігати історію та кому це потрібно?).
4. Історична ідентичність та її виміри.
5. Міфи в історії Європи і України (міф про походження якогось «обраного народу» – «арійський міф», «сарматський міф»).
6. Видатні українці, знані у Європі.
7. Видатні європейці, що вплинули на історію України (П.Орлик, В.Хвойко, В. Антонович).
8. Видатні жінки в історії України і Європи.

9. Україна-Європа – спільна пам'ять.
10. Геополітичне становище українських земель у історичній ретроспективі.
11. Цивілізаційна періодизація історії України.
12. Історія України – невід'ємна частина загальноєвропейського розвитку.
13. Історичні долі українських регіонів: від суміжності до соборності.
14. Хозарський каганат – найбільшою політичною силою Східної Європи VII–X ст.
15. Слов'янські племена в міжнародному житті регіону.
16. Вплив Київської Русі на події на сході Європейського континенту.
17. Хрещення Київської Русі – її цивілізаційний вибір.
18. Розширення різновекторних міжнародних зв'язків Русі.
19. Геополітичні трансформації у Східній Європі після монгольської навали.
20. Торговельний шлях з Балтії до Середземномор'я та участь Русі-України в загальноєвропейській торгівельній мережі.
21. Християнізація Європи. Хрещення Русі як цивілізаційний вибір.
22. Проєвропейська політика Ярослава Мудрого
23. Економічні, політичні і культурні зв'язки ГVK з Європою.
24. Зовнішня політика Київської Русі.
25. Зовнішня політика Галицько-Волинського князівства.
26. Участь українських земель у зовнішній політиці Литви.
27. Інтеграція Галичини та Поділля до Польського королівства.
28. 1429 р. міжнародний саміт у Луцьку – мета і наслідки.
29. Соціально-політичні орієнтири руської еліти XV – XVI ст.
30. Костянтин Острозький – «некоронований король Русі».
31. Зростання ролі України у православному світі (Острозька Біблія)
32. Люблінська унія 1569 р. та її стратегічні наслідки для України.

33. Україна – житниця Європи: включення у торгівлю у Балтійському регіоні.
34. Генезис козацтва у світлі теорії компаративних фронтирів.
35. Революції XVI – XVIII ст. як чинник генезису модерного суспільства.
36. Чумакування – оптова торгівля, різновид ринкової економіки ранньобуржуазній Європі.
37. Козацька займанщина, як основа ринкового сільського господарства.
38. Відгомін буржуазних революцій XVI-XVIII ст. на Україні.
39. Козацько-гетьманська держава і початок становлення в Україні правового суспільства європейського типу (виборність, магдебурзьке право, незалежність суду).
40. Європейська освіта і культура в Україні у XVII – XVIII ст.
41. Києво-Могилянська академія – перший вищий навчальний заклад Східної Європи.
42. Поширення європейського бароко в козацькій Україні.
43. Відрив України від Європи через агресивну політику державного меркантилізму (розорення українського купецтва, грошова реформа, закріпачення селян).
44. Поглинання України деспотичною євразійською імперією: скасування Гетьманщини 1764 р., знищення Січі 1775 р., введення кріпацтва 1783 р., русифікація освіти і церкви.
45. Збереження тісних культурних та економічних зв'язків з Європою Галичини і Волині до першої половини XX ст.
46. Українське козацтво в міжнародних відносинах.
47. Участь України в міжнародних подіях періоду Національної революції (1648 – 1676 рр.).

48. «Українське питання» в міжнародних відносинах в роки Першої світової війни.
49. Зовнішня політика Центральної Ради та Гетьманату.
50. Зовнішня політика Директорії УНР та ЗУНР.
51. Трансформація українського суспільства у Литовсько-польську добу.
52. Магдебурзьке право та «шляхетська демократія» – паростки формування громадянського суспільства.
53. Реформаційні рухи в Європі та їх вплив на соціум українських земель.
54. Західноукраїнські землі у складі Польщі, Чехословаччини, Румунії у 20-30 рр. ХХ ст.
55. Уроки Української революції 1917-1921 рр.
56. «Українське питання» в міжнародних відносинах напередодні Другої світової війни.
57. Формування біполярного світу і доля України.
58. Зовнішня політика УРСР в 1960 – 1980-х рр.
59. Міжнародне визнання України.
60. Участь України в інтеграційних процесах на пострадянському просторі.
61. Європейський напрямок зовнішньої політики України.
62. Україна та СОТ.
63. Співпраця між Україною та МВФ.
64. Участь України в галузевих міжнародних організаціях.
65. Передумови, причини та мета європейської інтеграції.
66. Основні етапи європейської інтеграції.
67. Інституційна структура Європейського Союзу.
68. Основні правові акти Європейського Союзу.
69. Правові засади співпраці між Україною та Європейським Союзом.

70. Механізм вступу до Європейського Союзу. Копенгагенські критерії.
71. Основні напрямки співпраці між Україною та ЄС.
72. Політика сусідства ЄС.
73. «Східне партнерство» і Україна.
74. «Чорноморська синергія».
75. Перспективи вступу України до ЄС.
76. Основні риси глобалізації.
77. Вплив глобалізації на політичний устрій світу: між інтеграцією та збереженням національних держав.
78. Глобалізація світової економіки.
79. Релігійне відродження початку XXI століття та загроза глобальних релігійних протистоянь.
80. Глобальні проблеми людства та шляхи їх вирішення.
81. Українська культура між Сходом та Заходом. Тенденції розвитку культури в XXI столітті.
82. Історія розвитку вищої освіти в Україні.
83. Загальна характеристика сучасного стану системи вищої освіти провідних європейських країн світу.
84. Основні принципи Болонської декларації.
85. Програми допомоги Європейського Союзу у сфері вищої освіти.
86. Участь України в програмах Темпус, Еразмус Мундус та програмі Жана Моне.
87. Система двосторонніх та багатосторонніх відносин України.
88. Стратегічне партнерство.
89. Взаємостосунки України з ООН.
90. Взаємостосунки України з «ЮНЕСКО».
91. Питання атлантичної інтеграції України: переваги і ризики.
92. Курс на європейську інтеграцію України.
93. Система асоційованого членства.

94. Шляхи запровадження європейських стандартів в Україні.
95. Євромайдан і інтеграція України.
96. Взаємостосунки із Російською Федерацією щодо європейського вибору України.
97. Реакція міжнародної спільноти на європейський вектор розвитку України.
98. Зміст угоди про асоціацію України та країн-членів Європейського Союзу.
99. Кроки України для досягнення поставленої мети – членства у Європейському Союзі.
100. Символіка Європейського союзу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Україна–Європа–Світ. *Міжнародний збірник наукових праць*. Серія: Історія: міжнародні відносини / Гол. ред. Л. М. Алексієвець. Вип. 19. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2017. 452 с.
2. Теорія фронтиру та її пізнавальні можливості у контексті історичної регіоналістики. *Регіональна історія України*. 2012. Вип. 6. С. 101-114. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/reisuk_2012_6_9
3. Галушко К. Український націоналізм. Київ, 2017. 129 с.
4. Головка, А. Русь у міжнародному житті Європи IX–X ст. Київ: Ін-т історії України НАН України, 1994. 29 с.
5. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX–XX століття. Видавництво Yakaboo Publishing, 2019. 656 с. <https://www.yakaboo.ua/ua/naris-istorii-ukraini-formuvannja-modernoi-nacii-xix-xx-stolittja.html>
6. Дашкевич Я. Україна на межі між Сходом і Заходом (XIV–XVIII ст.). *Записки наукового товариства ім. Шевченка*. Львів, 1991. Т. 222. С. 29–30.

7. Європейський Союз – Україна : Співробітництво у сфері вищої освіти. Київ : ТОВ «FGL Energy», 2010. 20 с.
8. Зашкільняк Л. Історична пам'ять і соціальні функції історії у сучасному світі. Україна-Європа-Світ. Вип 2, С. 156-159.
9. Зінченко, А. Історія дипломатії : від давнини до початку нового часу. Навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2002. 564 с.
10. Івченко, О. Г. Україна в системі міжнародних відносин : історична ретроспектива та сучасний стан. Київ : «РІЧУАННП», 1997. 688 с.
11. Леп'явко, С. Українське козацтво у міжнародних відносинах (1561 – 1591 рр.). Чернігів : «Сіверянська думка», 1999. 216 с.
12. Лисяк-Рудницький І. Україна між Заходом і Сходом. Історичні есе. Київ, 1994.
13. Орлова Т.В. Історія сучасного світу (XV–XXI ст.): Навчальний посібник. Київ: Вікар, 2008. 552 с.
14. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Пер. з англ. Харків, 2016. 496 с.
15. Сергійчук, В. Іменем Війська Запорозького. Українське козацтво в міжнародних відносинах XVI – XVII ст. Київ : Україна, 1991. 253 с.
16. Січинський В. Чужинці про Україну. Львів: Видавництво «Світ», 1991.
17. Україна в історіях та оповідях. Есеї українських інтелектуалів /за редакцією В. Ярмоленка. Київ: Інтер-ньюз Україна. UkraineWorld. 2019. 304 с.
18. Україна в історії Європи XIX – початку XXI ст.: історичні нариси: монографія. За ред. чл.-кор. НАН України С.В. Віднянського. Київ: Інститут історії України НАН України, 2020. 814 с.
19. Україна в Європі: пошуки спільного майбутнього / Керівник авторського колективу і наук. ред. д. і. н., проф. А. І. Кудряченко. Київ: Фенікс, 2009. 544 с.

20. Чухліб Т. Поширення назви «Україна» в офіційному дискурсі Речі Посполитої як один із наслідків Люблінської унії 1569 р. *Український історичний журнал*. 2019. № 4. С. 4–23.

21. Щербак Ю. Україна: виклик і вибір. Перспективи України в глобалізованому світі ХХІ ст. Київ, 2003.

22. Яневський Д. Загублена історія втраченої держави. Харків: Фоліо, 2012. 252 с.

Інтернет-ресурси

1. Дрогомирецький Б. Гантінгтон попереджав URL:
<https://www.pravda.com.ua/columns/2014/07/15/7031876/>

2. Залізник Л. Україна та Росія: війна цивілізацій. Універсум, 2017. № 3-4. С. 4-11. URL:

http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12954/Zaliznyak_Ukrayin_a_ta_Rosiya_viyna.pdf?sequence=1&isAllowed=y

3. Снайдер Т. Як Україна може дати майбутнє Європі? URL:
<https://www.istpravda.com.ua/articles/2019/06/24/155863/>

4. Снайдер Т. Перетворення націй. Польща, Україна, Литва, Білорусь, 1569-1999. Київ: Дух і Літера, 2012. 460 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0000781

5. Яковюк І. Азбука європейської інтеграції [Електронний ресурс] : навчально-методичний посібник / І. Яковюк, Л. Трагнюк, В. Медеяєв. Харків: «Апекс+», 2006. 168 с. URL: <https://eu.prostir.ua/data?t=1&q=1836>.